17 Μαρτίου 2021

Οι Ακολουθίες της Μ. Τεσσαρακοστής (Αρχιμ. Γεώργιος Χρυσοστόμου)

/ Γενικά Θέματα

Ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η εκκοσμίκευση και ο καταναλωτισμός συχνά αποπροσανατολίζουν τον άνθρωπο από τον σκοπό της ύπαρξής του. Τα επί μέρους ζητούμενα της ανθρώπινης ύπαρξης, οπωσδήποτε, δεν συνιστούν τον απώτερο σκοπό της ζωής μας.

Ο απώτερος σκοπός της ανθρώπινης ύπαρξης είναι το να βρει ο άνθρωπος στην επίγεια ζωη του τον Θεο και, αφού ενωθεί βιωματικά και μυστηριακά μαζί Του, να πορευθεί προς την αιώνια ζωη. Τα λόγια του μαθητή του Χριστού ”οδυνόμενοι εζητουμεν σε” εφαρμόζουν απόλυτα στην εποχή μας. Ο Συγχρονος άθρωπος απεγνωσμένα ψάχνει να βρει, πολλές φορές, την ευτυχία και τη γαλήνη σε όλα τα άλλα, εκτός από τον Χριστό και την Εκκλησία.

Η Εκκλησία, θέλοντας να βοηθήσει τον άνθρωπο στο να κατανοήσει, αρχικά, την αναγκαιότητα να βρει στη ζωη του τον Χριστό και να πραγματοποιήσει, στη συνέχεια τον ύψιστο αυτό σκοπό, προσφέρει ένα τρόπο, δείχνει μια πορεία: τη Μεγάλη Σαρακοστή.

Η πορεία αυτή αναπτύσσεται λειτουργικά με την επιτέλεση διαφόρων ειδικών και μοναδικών ακολουθιών. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Εκκλησία θέλει, με το λειτουργικό της κλίμα, να κάνει αισθητή την παρουσία του αναστημένου Χριστού και της λυτρωτικής Του δυνάμεως. Πρόκειται για την ιερότερη περίοδο του εκκλησιαστικού και λειτουργικού έτους. Χωρίς να θέλει κανείς να υποβιβάσει τη σπουδαιότητα των άλλων θρησκευτικών εκδηλώσεων, η βασική απαίτηση της Εκκλησία από τούς πιστούς είναι η συμμετοχή του στη θ. λατρεία. Η Μεγάλη Σαρακοστή και ευρύτερα το Τριώδιο δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια αλυσίδα

λειτουργικών ευκαιριών, που προσφέρονται συνεχώς και αδιαλείπτως από την Εκκλησία. Είναι μια λειτουργική τράπεζα, στην οποία νύκτα και ημέρα παρατίθενται εδέσματα πνευματικής ευωχίας.

Ήδη από την έναρξη του Τριωδίου, την Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου, γίνεται εμφανής η επιδίωξη της Εκκλησίας. Οι δύο άνδρες είναι ο τύπος των πιστών, που καλούνται στο ναο για τον ίδιο σκοπό. Από την αρχη παρουσιάζεται σε όλους μας ο ιδεώδης τρόπος της τελωνικής συντετριμμένης και ταπεινής προσευχής και υπογραμμίζεται ο απόβλητος τρόπος της φαρισαϊκής επιδεικτικής ενέργειας.

Η σωστή συμμετοχή, συνεπώς του πιστού στις τελούμενες ιερές ακολουθίες της περιόδου αυτής θα τον βοηθήσει και στην επίτευξη του απώτερου σκοπού, όπως περιγράφηκε παραπάνω.

Από την κοινή πείρα μας γνωρίζουμε ότι οι πιστοί, ακόμη και αυτοί που δεν συμμετέχουν τον υπόλοιπο χρόνο στη λειτουργική ζωη της Εκκλησίας, αρέσκονται να εκκλησιαζονται το βράδυ της Παρασκευής των εβδομάδων της Μεγάλης Σαρακοστής για την Ακολουθία των Χαιρετισμών η να συμμετέχουν στις ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας. Όμως, οι λαμπρές ακολουθίες των Χαιρετισμών, οι κατανυκτικές ακολουθίες του Νυμφίου και των Αγίων Παθών, οι πέντε Κυριακές των Νηστείων και τα Σαββατα, που προηγούνται, συναριθμούνται μεν σ\’ αυτή, αλλά ουσιαστικά αποτελούν μικρές νησίδες – οάσεις στην τραχεία έρημο και το μέγα πέλαγος της Μεγάλης Σαρακοστής.

Όλα αυτά είναι το κέλυφος. Και δυστυχώς σ’ αυτό εξαντλείται, κατά κανόνα, η λειτουργική συμμετοχή των πιστών κατά την περίοδο της Μεγάλης Σαρακοστής. Τοτε, λοιπόν, που βρίσκεται ο καρπός;

Ο καρπός, το νόημα της Μεγάλης Σαρακοστής βρίσκεται στις καθημερινές, στις ημέρες της νηστείας, στις ημέρες του ”Αλληλουϊα”, εάν θέλουμε να μιλήσουμε με τη γλώσσα του Τυπικού. Σ’ αυτές τις ιερές ακολουθίες, από τον κατανυκτικό εσπερινό των Κυριακών μέχρι την απόλυση της λειτουργίας των Προηγιασμένων κάθε Παρασκευής όλων των εβδομάδων της Μεγάλης Σαρακοστής, θα κατανοήσει ο πιστός τον λειτουργικό χαρακτήρα της περιόδου αυτής.

Η Μεγάλη Σαρακοστή αρχίζει την Καθαρά Δευτέρα. Αρχίζει με τον Κατανυκτικό Εσπερινό της Κυριακής. Στα ειδικά τροπάρια τονίζονται οι επί μέρους αρετές, που πρέπει να κοσμούν τον αληθώς νηστεύοντα πιστό: η εγκράτεια, η ταπείνωση, η ανεξικακία, η νηστεία τροφών και παθών, η ταπείνωση. Αυτό είναι το πνεύμα και το θεματολόγιο όλης της ποιητικής παραγωγής των ιερών ακολουθιών της

Μεγάλης Σαρακοστής.

Το μέγα προκείμενο εκφράζει τη θρηνώδη κραυγή του καταπονημένου στη ζωη ανθρώπου Εκδυσώπηση του θείου ελέους, δια πρεσβειών της Θεοτόκου,του Προδρόμου και των Αγίων σε συνδυασμό με τις μετάνοιες, που συνοδεύουν την εικόνα της ακολουθίας του Εσπερινού.

Λιγο μετά τα μεσάνυκτα, η πρόσκληση για λατρεία του Θεού θα ακουσθεί και παλι. Θα ψαλούν το Μεσονυκτικό και ο Όρθρος. Θα ακουσθεί και πάλι το γνωστό \"αλληλούϊα\" , όπως και τριαδικά τροπάρια, στα οποία δεν διακρίνεται εύκολα τι προέρχεται από τα χείλη αγγέλων και τι από το στόμα των ανθρώπων.

Ο τρισάγιος επινίκος ύμνος, τα καθίσματα του ψαλτηρίου,οι βιβλικές ωδές, οι τρώδιοι κανόνες, το φωταγωγικό, τα απόστιχα, ψαλλόμενα με την ασθενική φωνή των ανθρώπων, δονούν τούς θόλους των ουρανών.

Όταν οι ανταύγεις του ανατέλλοντος ηλίου θα φωτίζουν τη γη, τότε θα χαιρετισθεί η έλευση της ημέρας με την ακολουθία της α΄ Ώρας και θα ακολουθήσει η γ΄ Ώρα. Τη μεσημβρία το πάθος του Κυρίου θα αποτελέσει το αντικείμενο του ευγνώμονος αίνου της στ΄ Ώρας και μετά από λίγο θα ψαλεί η θ΄ Ώρα.

Θα επακολουθήσουν η ακολουθία των Τυπικών και του Εσπερινού και η Θ. Λειτουργία των Προηγιασμένων θα αποτελέσει το αποκορύφωμα της ημερονύκτιας λογικής λατρείας. Ο Κυριος, παρών στο μέσο της Εκκλησίας Του, ”ο βασιλεύς της δόξης”, γίνεται το αντικείμενο της πλεον ευλαβούς λατρείας και προσκυνήσεως.

Και μετά από λίγο, η ιερή ημέρα θα κατακλεισθεί με την ακολουθία του Μεγάλου Απόδειπνου. Ψαλμοί και ύμνοι, τροπάρια και ευχές θα επαναλάβουν τη δοξολογία, τον αίνο, την ευχαριστία προς τον Κυριο των δυνάμεων, αλλά θα διακηρύξουν τη βεβαιότητα ότι ο Θεός είναι ” μεθ’ ημών ”.

Ο κάθε πιστός καλείται να καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια και πολύ κόπο για να μπορέσει να ζήσει, έστω και για λίγο, τη λατρεία της Μεγάλης Σαρακοστής. Την ίδια, όμως και μεγαλύτερη προσπάθεια έχει υποχρέωση να καταβάλει και ο τελετουργός κληρικός. Και σ’ αυτό ακριβώς συνίσταται ο αγώνας και η ευθύνη του.

Πολλές φορές εμείς οι κληρικοί παραλείπουμε την επιτέλεση των ιερών ακολουθιών. Η στην καλύτερη περίπτωση, αρκούμαστε απλά στην τέλεσή τους, χωρίς να καταβάλουμε τη στοιχειώδη η μάλλον συστηματική, όπως οφείλουμε, προσπάθεια συμμετοχής του πιστού λαού. Σημερα, περισσότερο απο ποτέ, οφείλουμε να καταστήσουμε τη θ. λατρεία κτήμα των πολλών.

Ο λειτουργικός μας πλούτος δεν είναι προνόμιο των λίγων μοναχών και ευλαβών χριστιανών. Αν το επιδιώξουμε, τότε θα διαπιστώσουμε ότι μεταξύ του χριστεπωνύμου πληρώματος υπάρχουν πιστοί που πολύ πρόθυμα συμμετέχουν στις ιερές ακολουθίες, όταν βρουν στο πρόσωπο ενός φιλακόλουθου κληρικού τον άνθρωπο που θα τούς καλέσει σε μια ζωντανή λατρεία. Να συνειδητοποιήσουμε εμείς οι κληρικοί ότι δεν εξαντλείται τελικά το καθήκον μας σε μια τυπική και τυπολατρική τέλεση τώνιερών ακολουθιών.

Είναι επιτέλους, καιρός να θεωρήσουμε τις ιερές ακολουθίες όχι μόνον ως ευκαιρίες προσευχής αλλά και μέσα ποιμαντικής.

Ας αξιοποιήσουμε ποιμαντικά τις ακολουθίες τις Μεγάλης Σαρακοστής.

Ας κάνουμε τα αδύνατα δυνατά, ώστε οι πιστοί να γευθούν όχι μόνο το περίβλημα αλλά και τον γλυκό καρπο της Μεγάλης Σαρακοστής.

Ας παρακάμψουμε το κέλυφος για να βρούμε τον πυρήνα, ώστε να τον προσφέρουμε στο ποίμνιό μας.

Ας προσφέρουμε ζωντανή, καθαρή, τέλεια και ευαρεστη τη λογική λατρεία.

Πηγή: agiazoni.gr